
Kronika.

Przegląd Historyczny 60/3, 612-616

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Wełna jako surowiec. Zjawiska jej produkcji i obrotu od XIII do XVII stulecia

Temu zagadnieniu poświęcona była konferencja, która odbyła się w Prato (Włochy) 18—24 kwietnia 1969. Prato, od średniowiecza aż po dziś ośrodek produkcji wełnianej, położony w Toskanii kilkanaście kilometrów na północ od Florencji, uzyskało od niedawna placówkę naukową „Międzynarodowy Ośrodek Historii Gospodarczej «Francesco Datini»”. Powołany do życia z inicjatywy włoskich historyków gospodarczych ośrodek ukonstytuował się w październiku ub. r. obierając prezesem prof. Fernanda Braudela z Paryża. Swoistą podstawę działalności „Centro Francesco Datini” stanowi działalność osoby, od której przyjęło ono nazwę. Francesco di Marco Datini (zm. 1412) był kupcem, który dokonywał wielkich obrotów wełną i sukniem na terenie całej Europy zachodniej i północno-zachodnich wybrzeży Afryki. Umierając przekazał swój piękny dom gminie Prato. Najcenniejszą spuścizną po nim stanowi jednak archiwum zawierające pełną dokumentację jego działalności handlowej w przeciągu kilkudziesięciu lat przelomu XIV i XV w. Archivio Datini wykorzystywane było wielokrotnie przez badaczy, jego zasoby stwarzają jednak możliwości daleko szersze. Profesor Federigo Melis (Florencja, Piza) w toku konferencji wykazał raz jeszcze, jak doskonały wgląd w problematykę handlu i produkcji przemysłowej, wreszcie obrotu pieniężnego daje korespondencja handlowa Francesco di Marco. Organizatorzy „Centro Datini” przewidują różnorodną działalność ośrodka. Wiosną br. zorganizowany został kurs paleografii i znajomości specyficznego typu źródła, jakim jest średniowieczna włoska korespondencja handlowa. W przyszłości obok organizacji konferencji naukowych przewiduje się także publikacje źródłowe z zasobów archiwum Datini.

Tegoroczna konferencja dała przegląd problematyki produkcji i handlu wełną w Europie, uwzględniając także tereny dawniej tradycyjnie pomijane: Wschód, Półwysep Bałkański, a także Barbarię (Algier, Maroko). Obrady otworzył F. Braudel. G. D. Ramsay (Oksford) omawiał końcowy okres działalności *merchants of the Staple*; średniowieczną problematykę angielską poruszył też w obszernym wystąpieniu F. Melis, opierając się o archiwum Datiniego. Tematykę Niderlandów przedstawił A. Verhulst (Gandawa). Obrady poświęcone Francji odbywały się w Pizie. Mówili: J. Richard (Dijon), R. Gascon (Lion) i E. Baratier (Aix-en-Provence). Na tematy niemieckie referat syntetyczny wygłosił H. Kellenbenz (Kolonia), następnie zaś H. Pohl (Kolonia) omówił produkcję wełny w Nadrenii, Westfalii i Hesji, R. Sprandel (Hamburg) — w Niemczech północno-wschodnich, W. von Stromer (Erlangen) — w Górnych Niemczech, H. C. E. Peyer (Zurich) — w Szwajcarii i wreszcie F. Tremel (Graz) — w rejonie wschodnioalpejskim. K. H. Blaschke (Lipsk) nadesłał referat na temat produkcji i handlu wełną w Niemczech środkowo-wschodnich (tj. Saksonii). Problematyka włoska przewijała się często przez obrady, zwłaszcza ze względu na ogromne znaczenie popytu tamtejszych ośrodków sukienniczych, skupujących surowce w wielu krajach. Szczegółowo na tematy włoskie mówili: G. Barbieri (Werona) oraz E. Rossini i M. Fennell Mazzaoui.

Hiszpanii i zach. Barbarii poświęcono osobne posiedzenie z referatami F. Melisa, R. Pastorde Togneri (Buenos Aires) i F. Ruiz Martina (Bilbao).

Problematyki wschodnioeuropejskiej dotyczyły cztery referaty: J. T a d i ć (Belgrad) mówił na tematy bałkańskie; W. E n d r e i (Budapeszt) przedstawił problematykę Węgier i niektórych regionów ościennych; A. M ą c z a k (Warszawa) omówił zagadnienia hodowli i handlu w Polsce, krajach czeskich i w Europie wschodniej; A. N a h l i k (Łódź) natomiast przedstawił wełny, znajdujące się w tkaninach z wykopalisk w Nowogrodzie Wielkim.

Obrady podsumował J. A. v a n H o u t t e (Louvain).

Rozległa problematyka obrad przyniosła poważne rezultaty, jako że po raz pierwszy chyba jeden z podstawowych surowców epoki przedindustrialnej zbadany został zarówno od strony zagadnień regionalnych jak też współzależności poszczególnych stref. Zainteresowanie zebranych wzbudziły zagadnienia różnego rodzaju. Wspomnieć warto problem sezonowych wędrówek owiec (transhumancji), do którego powracano wielokrotnie, jak też zjawisko specyficznych górskich kultur pasterskich (Wołosi). Novum dla dyskutujących historyków stanowiły rezultaty metod analizy technicznej przedstawione przez Endrei'a i Nahlika; materiał nowogrodzki (opublikowany niedawno przez tego ostatniego) przyniósł wiele dla poznania początków sukiennictwa flamandzkiego oraz eksportu wełen angielskich i hiszpańskich. Niektórzy referenci położyli nacisk na społeczno-gospodarczą stronę zagadnienia. Referat R. Pastor de Togneri przyniósł nowe oceny hiszpańskiej mesty, K. H. Blaschke dał skrótową próbę przedstawienia hodowli owiec i handlu wełną w całokształcie gospodarki saskiej i handlu Lipska. Wydaje się jednak, że dopiero publikacja materiałów sesji pozwoli na przetrawienie jej wyników, podkreśli zagadnienia porównawcze i uwydatni pozostałe luki. Uzyskane doświadczenia pozwoliły już jednak na wykreślenie tematu następnej konferencji: „Sukno — jego produkcja, handel i użytkowanie”.

A. M.

29 i 30 stycznia 1968 odbyło się w Brukseli kolokwium pt. „Okupanci — okupowani 1792—1815”, dotyczące problemów związanych z rolą dominacji francuskiej w krajach europejskich w dobie Rewolucji i Cesarstwa. Zorganizowane zostało przez Ośrodek Historii Gospodarczo-Społecznej Instytutu Socjologii Uniwersytetu w Brukseli. Obok form okupacji (J. G o d e c h o t) omawiano wpływ, jaki na wewnętrzne dzieje poszczególnych krajów (Belgia, Hiszpania, Holandia, Szwajcaria, kraje niemieckie oraz region Wandei) wywarło włączenie ich w orbitę wpływów Francji. Obradowało ponad stu historyków w większości z Belgii, Francji, Niemiec, Holandii i Izraela.

Od 18 do 21 marca 1968 odbyło się na Sorbonie kolokwium historyków francuskich i węgierskich. Przewidziane francusko-węgierską umową o wymianie kulturalnej, spotkanie to zostało zorganizowane przez V. L. T a p i é, profesora Sorbony, przy współpracy Béli K o p e c z i, rektora Uniwersytetu Budapeszteńskiego, który przewodniczył delegacji węgierskiej. Zgodnie z sugestią Węgrów każde zagadnienie omawiał referat historyka węgierskiego i koreferat uczonego francuskiego. W ciągu czterech dni obrad poruszono tematykę związaną z tworzeniem się średniowiecznego państwa węgierskiego, politykę wschodnią Ludwika XIV, problemy reformacji, wpływu rewolucji francuskiej na Węgry, kompromisu austro-węgierskiego 1867 r., oraz stosunki francusko-węgierskie w okresie reżimu Horthy'ego.

Od 28 do 31 marca 1968 Centre National de la Recherche Scientifique zorganizowało w Tuluzie międzynarodowe kolokwium na temat struktur socjalnych Akwitanii, Langwedocji i Hiszpanii w początkowym okresie feudalizmu. Inicjato-

rem i przewodniczącym spotkania, które zgromadziło 21 naukowców z Francji, Hiszpanii, Niemiec, Holandii, Argentyny i USA, był dziekan Uniwersytetu w Nancy, prof. Jean Schneider. Po wstępnej dyskusji, mającej na celu zdefiniowanie różnych typów stosunków społecznych, zebrani wysłuchali w ciągu 4 dni 9 referatów, które wygłosili: Sanchez Albornoz, Michel de Boüard, José Font Rius, Hilda Grassotti, Elisabeth Magnon, José Lacarra, Pierre Bonassie, Charles Higounet i Paul Ourliac.

28, 29 i 30 marca 1968 Faculté des Lettres et Sciences Humaines w Nicei zorganizował kolokwium na temat dziejów basenu Morza Śródziemnego w latach 1919—1939. Zgromadziło ono naukowców reprezentujących 10 krajów. Wysłuchano czternastu referatów, które poruszały ogólne problemy, bądź dotyczyły poszczególnych regionów i krajów: Afryki Płn., Hiszpanii, Grecji i Jugosławii. Referat na temat: „Problemy Afryki Płn. i Egiptu w literaturze i prasie polskiej w okresie międzywojennym” wygłosił E. Szymański z Warszawy. Po zakończeniu obrad uczestnicy zwiedzili muzea sztuki współczesnej w Saint-Paul i Saint-Tropez.

G. Cholvy, asystent Faculté des Lettres w Montpellier rozpiisał ankietę dotyczącą kultu św. Rocha we Francji. Kwestionariusz obejmuje następujące zagadnienia: 1) Dawność kultu w diecezji i parafii; 2) Przejawy kultu; 3) Wpływ epidemii cholery w latach 1832, 1849, 1854, 1865, 1884, oraz hiszpanki w r. 1918 na kult; 4) Dzieci noszące imię Roch; 5) Modlitwy i żywoty publikowane w danym regionie.

Dziejów miast europejskich do r. 1250 dotyczy wydawnictwo źródłowe, którego pierwszy tom ukazał się pod tytułem: „Elenchus Fontium Historiae Urbanae”, Leiden 1967. Redaktorami tomu są: B. Distelkamp, M. Martens, C. von de Kieft, B. Fritz. Całość jest zakrojona na 3 tomy. Wydawcy podkreślają, iż należą do szkoły, która realizuje postulaty Henri Pirenne'a.

7—9 maja 1968 w Berlinie odbyła się konferencja przedstawicieli instytutów marksizmu-leninizmu i instytutów historii partii: Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, Mongolii, NRD, Polski, Węgier, Włoch i ZSRR poświęcona m. in. wymianie informacji o wydawnictwach z okazji 150-lecia urodzin Karola Marksa.

Ukazał się kolejny tom „Acta pacis Westphalicae”, Seria II C, „Die schwedischen korrespondenzen” t. I, 1643—1645.

8—10 kwietnia 1968 w Norwich, na University of East Anglia, odbyła się doroczna konferencja British Agricultural History Society. Na spotkaniach plenarnych wygłoszono następujące referaty: „Rolnictwo greckie a historia rolnictwa” — Joseph Hutchinson; „XVIII-wieczne teorie na temat pokarmów zbożowych” — G. E. Fussell; „Majątek Coke'ów w Hoykhom” — R. A. C. Parker; „150-lecie Crop Past Control” — George Ordisk; „Podaż pracy i technika żniwna w Anglii 1790—1880” — E. J. T. Collins.

1—13 lipca 1968 odbyła się na Uniwersytecie Londyńskim 41 Anglo-Amerykańska Konferencja Historyków. Zgromadziła ona 458 osób, w tym 161 z USA i krajów Wspólnoty Brytyjskiej. Na zebraniach plenarnych wygłoszono następujące referaty: „Czy historia nauki może być nauką” — A. Rupert Hallu; „Amerykańska ekspansja zamorska u schyłku XIX w.” — H. W. Morgan; „Public Record Office i jego problemy” — H. C. Johnson.

16—20 lipca 1968 obradowała w Londynie konferencja zorganizowana przez International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions. W referatach przedstawiono różnorodne zagadnienia instytucji parlamentarnych od starożytności po czas współczesny.

Londyńskie wydawnictwo Methuen Co. zainauguowało nową serię wydawniczą pod tytułem „Spory o historię gospodarczą”. Dotychczas ukazały się następujące tomy: „Agriculture and Economic Growth in England 1650—1815” pod redakcją E. L. Jonesa; „The Causes of the Industrial Revolution in England” pod redakcją R. M. Hartwella; „Crisis and Change in the Venetian Economy” pod redakcją B. S. Pullana.

Historical Association (W. Brytania) skierowała obecnie swe zainteresowania dydaktyczne na nauczanie historii w szkołach wyższych. Powołano komisję, która opracowuje projekt organizacji systematycznej wymiany doświadczeń między wykładowcami uniwersyteckimi.

Redakcja angielskiego czasopisma „History” rozpoczęła druk cyklu artykułów pt. „Biblioteki i archiwa dla historyków”. Cykl jest pomyślany jako przewodnik dla badaczy. Artykuł pierwszy („History”, t. LIII, 1968, nr 179) informuje o rozmieszczeniu archiwów i bibliotek naukowych w Niemczech.

Jako rodzaj bibliograficznego załącznika do „The New Cambridge Modern History” wydano „A Bibliography of Modern History”. Redaktorem tomu jest John Roach.

W Rzymie ukazały się kolejne tomy serii „Actes et documents du Saint Siège relatifs à la seconde guerre mondiale” cz. III: „Le Saint Siège et la situation religieuse en Pologne et dans le Pays Baltes 1939—1945”, Vaticano, Libreria Editrice Vaticano, 1967, 2 tomy. Redaktorzy: Pierre Blet, Robert A. Graham, Angelo Martini, Burckhart Schneider.

Sprawozdanie z kolokwium zorganizowanego w 1966 r. przez Forest History Society ukazało się pod tytułem: „First national colloquium on the History of the Forest Product Industries: Proceedings, Boston, Massachusetts, May 17—18, 1966”, New Haven, Conn., Forest History Society, 1967. Redaktorami tomu są: Elwood R. Maunder i Margaret G. Davidson.

American Studies Association powołała ośrodek informacyjny dla badaczy cywilizacji amerykańskiej. Zainteresowani mogą zwracać się do:

Dr Charles F. Ogilvie
Director ASA Placement Service
Wayland Baptist College
Phinview, Texas, 79072.

Z inicjatywy Society for the History of Discoveries powstało nowe czasopismo: „Terrae Incognitae. The Annals of the Society for the History of Discoveries”. Materiały do druku można zgłaszać do prof. Bruce B. Salnick (Department of History, State University of New York at Albany, 1223 Western Avenue, Albany, New York, 12203). W sprawach członkostwa towarzystwa informuje dr John Parker (University of Minnesota Library, Minneapolis, Minnesota, 55455).

Ukazały się wspomnienia Józefa Lipskiego: „Diplomat in Berlin 1933—1939. Papers and Memoirs of Józef Lipski, Ambassador of Poland”, wyd. Waclaw Jędrzejewicz, Columbia University Press.

W październiku 1968 odbyło się w Moskwie posiedzenie Rady Naczelnej Centralnego Państwowego Archiwum Gospodarki ZSRR z udziałem pracowników naukowych Instytutu Historii AN ZSRR poświęcone dyskusji nad metodami wydawania źródeł do historii przemysłu. Szczególną uwagę zwrócono na potrzebę wydawania źródeł do historii przemysłu z lat 1918—1924.

Instytut Historii Akademii Nauk Łotewskiej SRR zorganizował konferencję poświęconą źródłom do historii narodów nadbałtyckich. Obrady konferencji toczyły się w 3 sekcjach: w 1. omawiano problemy źródeł dla historii gospodarczo-społecznej od czasów najdawniejszych do XVIII w.; w 2. problemy źródłoznawcze dla XIX w. i XX w. i w 3. źródła dla lat 1940—1945.

*

24 czerwca 1968 profesor Uniwersytetu w Bratysławie, Vojtec Budinský-Krička obchodził 65 rocznicę urodzin. Jego praca „Slovensko v dobe kamennej a bronzovej” stała się klasyczną pozycją dla archeologów słowackich.

*

W roku 1968 zmarł Georges Saignier, francuski historyk okresu Rewolucji, urodzony w roku 1882. W 1938 r. uzyskał on doktorat na Uniwersytecie w Lille za pracę „La Terreur dans le district de Saint-Pol”. Wydał szereg prac dotyczących regionu Pas-de-Calais w okresie Rewolucji.

24 marca 1968 zmarł prof. dr František Bokeš, wybitny słowacki historyk geografii i historiografii. Do najcenniejszych jego prac zalicza się: „Historický atlas k slovenským dějinám”, „Snahy o organizovanie slovenskej vedy od konca XVIII storočia do vzniku SAV”.

27 maja 1968 zmarł prof. Josef Kobrda. Zajmował się on dziejami Bałkanów w okresie panowania Turków Osmańskich. Ostatnio wydał „Le système fiscal de l'église orthodoxe dans l'Empire Ottoman” (1968).

Materiały do kroniki dostarczyli: Antoni Mączak, Andrzej Olejarczuk, Bożena Wiórkiewicz, Zofia Zimna